

Przedmoście warszawskie

Zgodnie z rozkazem wydanym przez Lwa Trockiego oddziałom Armii Czerwonej dowodzonym przez Tuchaczewskiego, Warszawa miała być zdobyta 12 sierpnia. 10 sierpnia Tuchaczewski wydał dyrektywę z zadaniami dla armii frontu zachodniego. Główne siły Armii Czerwonej miały być skierowane jednak nie na Warszawę, lecz bardziej na północ. Do 15 sierpnia — po zdobyciu Torunia i Grudziądza — 4 Armia z 3 Korpusem Kawalerii Gajchana miały przejść przez Wisłę w jej dolnym odcinku. Bezpośrednio na północ od Warszawy przewidywano atak 3 Armii i 15 Armii, zaś na samą Warszawę oraz Modlin 16 Armii. Od południa działania sowieckie na froncie zachodnim osłaniała grupa mozyrska składająca się zaledwie z dwóch dywizji. Ogółem Armia Czerwona między Warszawą a granicą z Prusami Wschodnimi dysponowała 22 dywizjami.

W ramach przygotowań obronnych Warszawy wytyczono i umocniono pod koniec lipca i w początkach sierpnia trzy linie obrony. Główną linię stanowiła 1 Armia pod dowództwem gen. Franciszka Latinika. Siły sowieckie napotkały już 11 sierpnia na opór wojsk polskich w rejonie Modlina, Radzimina i Wołomina. 13 sierpnia oddziały Armii Czerwonej przełamały polską linię obrony i opanowały Radzimin. Dokonały tego cztery brygady 21 Dywizji i 27 Dywizji, przy wsparciu artyleryjskim 59 dział. Pierwszej linii polskiego frontu bronił tutaj 46 Pułk Piechoty.

Porównanie sił walczących stron na przedmościu warszawskim

POLACY	SOWIECI
39 tys. żołnierzy w linii	45–47 tys. żołnierzy w linii
259 dział	ok. 200 dział
39 czołgów	kilka samochodów panc.
450 kaemów	ok. 700 kaemów
kilkanaście samolotów	
(2 eskadry myśliwskie)	

14 sierpnia dopiero na drugiej linii polskiej obrony bolszewicy zostali zatrzymani. Tego samego dnia na odcinku bronionym przez 8 DP oddziały 79 brygady 27 Dywizji Armii Czerwonej przerwały linię obrony, kierując się następnie na Ossów. Kontratak wykonany przez baony 236 Pułku Piechoty Armii Ochotniczej i 13 Pułku Piechoty zapobiegł wyjściu sił wroga na tyły drugiej linii obrony przedmościa. Przeciwnik zmuszony został do wycofania się na pozycje wyjściowe. W boju pod Ossowem zginął ks. Ignacy Skorupka — jego śmierć stała się dla obrońców Warszawy symbolem bohaterstwa.

W nocy z 14 na 15 sierpnia oddziały 10 Dywizji stoczyły z 81 Brygadą 27 Dywizji nieprzyjaciela boje pod Nieporętem i Wólką Radzymińską. Wskutek polskiego kontrataku pierwszy raz w bitwie na przedmościu zmuszono wroga do odwrotu. Niemniej 15 sierpnia kontynuowano walki o Radzimin, w czasie których siły polskie użyły samolotów. Siły czerwonoarmistów nie tylko skutecznie rozpraszano, ale też zadawano im coraz dotkliwsze straty. Radzimin znalazł się ponownie w rękach polskich; próby kontrataku wroga nie

powiodły się. 16 sierpnia wojska polskie broniące dostępu do Warszawy odzyskały w całości pierwszą linię obrony.

Po zwycięstwach bojach siły polskie przystąpiły do kontrataku w kierunku na Mińsk Mazowiecki. Związanie znacznej części sił sowieckich działaniami zaczepnymi 5 Armii gen. Władysława Sikorskiego nad Wkrą i rozpoczęcie ofensywy wojsk polskich znad Wieprza przyczyniło się do tego, że Armia Czerwona nie była zdolna do ponownego ataku na Warszawę. 18 sierpnia rozpoczął się odwrót Armii Czerwonej spod Warszawy. Bitwa o stolicę Polski została przez Sowieców przegrana. W walkach na przedmościu warszawskim straty polskie wyniosły 5105 poległych, zaginionych i rannych. W toku działań zaliczanych do bitwy warszawskiej straty sowieckie (ranni i polegli) wyniosły ok. 25 tys. żołnierzy. Do polskiej niewoli dostało się ok. 66 tys. czerwonarmistów (ponadto 45 tys. — głównie z 4 Armii i 3 Korpusu Kawalerii — przeszło do Prus Wschodnich). Sowieckie 3 Armia, 15 Armia i 16 Armia zostały rozbite. Wojska polskie zdobyły 231 dział i 1023 kaemy.

Cyt za: I Warszawa nie zawiodła. W 90. rocznicę bitwy warszawskiej, oprac. A. Stawarz, Warszawa 2010